
HRČAVSKÝ ZPRAVODAJ

Zdarma

1/2020

www.obechrcava.cz

Slovo starosty

Vážení spoluobčané a všichni, kteří jste v posledních dnech sledovali reportáže o Hrčavě. Obec Hrčava se stala terčem pomluv a nepravd. Mediální obraz ukazuje Hrčavu jako místo, kde jsou místní obyvatelé neschopní a pasivní. O to se postaralo pár komparzistů, kterým na Hrčavě a jejich obyvatelích vůbec nezáleží. Z ohlasů a podpory našich obyvatel vyplývá, že většina z vás stojí za současným vedením. Vaší podpory si velice vážím.

Nyní k věci. Starostou jsem se stal téměř po deseti letech podnikání na Hrčavě. Takže není to tak, že bych se tady objevil z ničeho nic. Trvalé bydliště mám v obci od roku 2013. Do voleb jsem šel proto, že jsem nebyl spokojen s hospodařením bývalého vedení a chtěl jsem podpořit rozvoj obce, především pro spokojenost nás všech. Nikdo z kandidátů nemohl tušit, že bude sestavena pouze jediná kandidátka.

Obec jsme na konci roku 2018 převzali bez peněz a zadluženou. Starosta se zaměstnanci utekli a úřad nebyl do dnešního dne řádně předán. Byly předány pouze klíče od budovy a dodatečně mi přišla SMSka s přístupovým heslem do počítače. S dluhy, které jsme zdědili se potýkáme dodnes. Mimo jiné usilujeme o to, abychom nemuseli vracet finanční prostředky za projekt, který minulé vedení nebylo schopno zrealizovat. Jedná se cca o dva a půl milionů korun.

Dále z reportáže vyplývá, že jsem si nechal schválit cestu k mé budoucí mlékárně. **Není tomu tak.** Jedná se o cyklotrasu k opevnění, mapu, kudy povede, najdete na úřední desce.

Dále jsem údajně pod nátlakem občanů odstoupil od záměru napojení mé budoucí mlékárny na obecní vodovod. **Ani toto se však nezakládá na pravdě.** Důvodem byla výzva stavebního odboru v Mostech u Jablunkova k doložení dokumentace, kudy vede současný vodovodní řád. Tu jsem nemohl doložit, jelikož ji minulé vedení obce nikdy nepořídilo. Víím, že je to pro většinu z nás naprosto nepochopitelné, ale věřte, snažíme se o nápravu. Žádnou vodu tu občanům nikdo brát nebude, naopak z jara dojde k zaměřování vodovodního řádu a bude-li potřeba posílíme ho. Uvidíme, co ukáže průzkum.

K činnosti spolku Hrčávka a firmy Ignis Forst, které údajně těží z podvodů s dotacemi na zdravotně znevýhodněné zaměstnance, jsem připraven komukoli dokázat, že to tak není. Každopádně záměrně lživé informace typu "zaměstnáváte zesulé osoby" jsou politováníhodné. Nesouhlasím s tím, aby si na nás někdo dělal politické body a kariéru. Podle mě si Hrčava zaslouží pozornost jako krásné místo na trojmezí, s moudrými a pracovitými lidmi.

Dobrá zpráva

Obce na trojmezí obnoví slávu opevnění ze 16. století. Můžete se těšit na Historický den

Opevnění, které od 16. století chránilo Jablunkovský průsmyk na jihovýchodě někdejšího Těšínského panství, už nebude lidi rozdělovat, ale naopak je spojí. Stane se dějištěm setkání Čechů, Slováků a Poláků. Dohodli se na tom starostové slovenské obce Čierne a Hrčavy, druhé nejvýchodnějších vesnice ČR.

„Opevnění Šance – Valy se začalo budovat v 16. století, kdy mělo chránit proti tureckým vpádům. Později posloužilo proti vzbuřeným českým stavům a osvědčilo se i během navazující 30leté války. My bychom teď společně chtěli upozornit na jeho historickou hodnotu,“ říká starosta Hrčavy Marek Sikora.

„Obec Čierne bola osídlená v II. vlně valašskej kolonizácie. Rok 1645 sa spomína ako medzník, keď sa začala stavať dedina. Súbežne s osídľovaním sa na kopci nazvanom Valy budovali zemné opevnenia a reduty. Budovali ich tešínske kniežatá. V našej kronike obce Čierne sa spomína aj existencia dreveného kostolíka, ktorý slúžil pre prvých osadníkov zo širokého okolia – Hrčavy, Jaworzynky, Skalitého a Čierneho,“ dodáva starosta obce Čierne Pavol Gomola.

Podle něj celou tuto historii přiblížil i archeologický výzkum, který nedávno realizovali. „Všetky jeho výstupy chceme prezentovať na informačných tabuliach, ktoré budú umiestnené popri náučnom chodníku vedúceho z Hrčavy na Čierne – Valy. Na Valoch v časti nazvanej Latonka postavíme repliku dreveného kostolíka – malú zvoničku a časť zemného opevnenia –

reduť. V ďalšej etape aj strážnu vežu, z ktorej v minulosti vojaci sledovali dianie v okolitom území,“ uvádza Gomola.

„Históriu si budú môcť pozrieť aj turisti, ktorí prídu na Trojmedzie. S poľským partnerom Gminou Istebna tu vznikne na pôvodných základoch nový most. Prvý most slúžil od roku 2007 do roku 2016. Z Trojmedzia bude viesť tiež jedna vetva náučného chodníka na Valy. Turisti si teda budú môcť pozrieť históriu, aj navštíviť územie troch štátov.

Trojmedzie spája tri slovanské národy históriou aj kultúrou. Je celoročne navštevované veľkým počtom turistov,“ zmiňuje Gomola. Slovenská obec je také garantem celé akcie.

Čierne a Hrčava tak spoločne usporiadajú Historický den. Plánujú se prednášky, výstava, vystoupení Hornoliptovského kuruckého regimentu, ukážka života v kuruckém táboře (první kuruci měli zasáhnout v rámci křižáckých vojsk proti Osmanské říši), dobová hudba i kuchyně. Lidé tu najdou i místní řezbáře nebo tradiční speciality spolku Hrčávka, který na Jablunkovsku od roku 2011 popularizuje tradiční řemesla a zaměstnává zdravotně znevýhodněné občany. Přípravy na Historický den už začaly, vyvrcholit mají v srpnu. „Nejde nám ale jen o jednorázový efekt. Chceme na opevnění upozornit, aby lákalo více turistů,“ vysvětluje starosta Hrčavy Sikora.

Strípky a fotografie z akcí v loňském roce

Květen – Den matek

Děti z mateřské a základní školy si pro své maminky připravily na květnový Den matek krásné představení se spoustou písní a básniček.

V rámci projektu hrčavské mateřské školy ŠABLONY DO ŠKOL připomenul naše regionální nářečí umělec Otmar Kantor, který program obohatil pověstí ČERTÍ MLÝNY POD GÍROVOU v onom nářečí, ale také zpěvem v nářečí, hrou na dudy a různé píšťalky. Součástí jeho přednášky byla i výstava vlastních řezbářských prací.

Červen - První ročník Hrčava Darts Open

První ročník turnaje v šípkách Hrčava Darts Open se konal pod záštitou starosty obce v červnu. Hlavními pořadateli byli SKS Hrčava a Kings Třinec. Šipkařského klání se zúčastnilo celkem 10 dvojic. Výborné hráčské výkony vyvrcholily v napínavém finále, ve kterém porazili Malfini Třinec Bobry z Bystřice. Za svůj výkon si odnesli pohár starosty. Na třetím místě se umístili Chłopieczcy z Mostů u Jablunkova. Kromě putovního poháru byly pro účastníky připraveny i finanční odměny a věcné ceny.

Ukončení školního roku 2018/2019

Ještě než nastaly dětmi toužebně očekávané letní prázdniny, čekalo je slavnostní ukončení školního roku. Hrčavskou školu navštěvovalo 16 dětí rozdělených do 1., 3., 4. a 5. ročníku. Paní učitelka žákům poděkovala za pracovitost, snaživost a píli. Úspěšní školáci obdrželi kromě vysvědčení pochvalné listy nebo knižní odměnu z financí SRPŠ.

Podle tradice se škola rozloučila s žáky 5. třídy, byli tři: Eliška Bojková, Brigitka Pindejová a Zuzka Žembová. Dívky obdržely slavnostní šerpu a na památku upomínkové album s připomenutím důležitých okamžiků prožitých během školních let v hrčavské škole.

Červenec - Pout' Cyrila a Metoděje

Hrčavská pout' pro své návštěvníky ani po letech neztrácí kouzlo a opět přilákala davy návštěvníků. Po tradičních mších v českém a polském jazyce následoval atraktivní doprovodný program a v moři stánků s nejrůznějším sortimentem si na své přišel opravdu každý. Program zahájili klauni, kteří pobavili zejména dětské publikum. Vystřídaly se hudební kapely jako Šajtar, Fiha, So Five, Cafe 80. Za folklór se svým vystoupením nechyběla ani kapela Nowina. Až do pozdních nočních hodin hrál k tanci DJ Grygar.

Srpen - Mše svatá na Trojmezí

Za účelem předání duchovního poselství lidem České republiky, Slovenska a Polska se na hrčavském Trojmezí se konala už po jedenácté mše svatá. Mše svatá se slavila pod patronátem biskupa Žilinské diecéze Mons. Tomáše Galisa, biskupa Bielsko-Żywiecké diecéze ordynariusza Romana Pindela a biskupa diecéze Ostravsko-opavské Mons. Františka Václava Lobkowicze. Po mši následoval kulturní program a občerstvení. Hlavními organizátory akce byly Žilinská diecéze, Ostravsko-opavská a Bielsko-Żywiecka diecéze ve spolupráci s obcí Čierne, Sdružením obcí Jablunkovska a Gminou Istebna.

Září - Zahájení školního roku 2019/2020

V novém školním roce zahájily svou cestu za vzděláním vstupem do 1. třídy dvě nové žákyně – Anička Husarová a Katka Pindejová, obě absolventky hrčavské mateřské školy. Letos se tedy v hrčavské škole sešlo celkem 15 dětí, které jsou vyučovány v 1., 2., 4. a 5. ročníku základní školy.

Do školy nastoupil také nový pedagogický pracovník – učitel Jan Turek, pro kterého je hrčavská škola vůbec prvním působištěm po ukončení vysokoškolských studií. Pro hrčavskou školu je pan Turek takovou docela vzácností, neboť poslední muž, který na Hrčavě v roli učitele působil byl pan Konvičný v letech 1971-1973. Podle tradice školy byly nové žačky pasovány na prvňáčky školy a nejstaršími žáky jim byla předána šerpa,

čepice a pamětní list. Do školních lavic byly dívky přivítány i panem starostou Markem Sikorou, který jim jménem Obecního úřadu Hřčava popřál hodně školních úspěchů a předal balíček školních potřeb. Všechny děti školní potřeby i pracovní sešity pak obdržely také od Obecního úřadu Mosty u Jablunkova.

Říjen - Slavnostní otevření půjčovny elektrokol

Od loňského října funguje na Hřčavě půjčovna elektrokol. K dispozici jsou čtyři elektrokola, které si můžete zapůjčit na dvě hodiny, ale i na celý den. Ceny se pohybují od 95 korun do 390 korun v závislosti na době zápůjčky. Vratná kauce činí 2000 tisíce korun za kolo.

Půjčovnu slavnostně otevřeli starosta obce Marek Sikora, starosta obce Čierne Pavol Gomola a náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje Jan Krkoška. Zahrál k tomu gajdoš Otmar Kantor, kterého svým zpěvem doprovázeli děti z MŠ a ZŠ Hřčava.

Prosinec - Mikuláš na Hřčavě

Poprvé jsme spojili Mikuláše, Vánoční besídku dětí ze ZŠ a MŠ Hřčava, rozsvícení Vánočního stromu a Vánoční Jarmark dohromady. Akci zahájil proslovem starosta Marek Sikora. Ředitelka ZŠ a MŠ Hřčava přivítala přítomné rodiče, prarodiče a příbuzné a odstartovala vánoční besídku. Počáteční nervozita dětí z vystoupení opadla při prvním potlesku.

Po něm navštívil Hrčavu Mikuláš s Čertem a Andělem a nadělil dětem balíčky. Za doprovodu gajdoše a zpěvu dětí byl nazdoben hrčavský vánoční strom. Stánkový prodej vánočního sortimentu a občerstvení přítomných zajistilo místní SRPDŠ.

Leden 2020 – Poprvé s country muzikou

Dne 25.1. se na Hrčavě konal první Westernový ples. Tímto bychom chtěli poděkovat všem plesajícím za skvělou atmosféru a sponzorům za dary do tomboly.

Kulturní akce 2020

Datum	Čas	Název akce
4.4.2020-5.4.2020		Velikonoční výstava
30.4.2020		Pálení Hrčavských čarodějnic
1.5.2020		Stavění Máje na Trojmezí
5.7.2020		Pouť Cyrila a Metoděje
22.8.2020		Mše svatá na Trojmezí
7.12.2020		Vánoční jarmark

Policejní pohádky ve školách...

Moravskoslezští preventisté seznamují žáky prvních stupňů základních škol se zásadami bezpečného chování a jak se zachovat v kritických situacích. Nezastupitelným pomocníkem jsou jim v tom „Policejní pohádky.“ Kniha obsahuje 16 příběhů i CD s načtenými pohádkami. Děti se prostřednictvím příběhů například dozví, jak se bezpečně pohybovat po silnicích (v příběhu Proč cesta není hřiště), stejně jako základní zásady bezpečného chování (v dalších příbězích: O ztracené Jitce, Jak Jaromírovi ubližovali špatní kamarádi a jak ho Oldřich zachránil, Jak Magdaléna našla injekční stříkačku a co z toho nakonec bylo atd.). Děti oblíbené (dle reakcí pedagogů) jsou příběhy – O statečném policistovi Honzíkovi, Jak Frantík a Tereška zkoušeli tatínkovo víno nebo Jak Droga zatemnila Petříkovi mysl. Autorem příběhů je soudce Roman Pokorný a autorkou ilustrací paní Šárka Nogová.

V závěru každého příběhu zazní poučení spravedlivého Přemysla a současně otázky, díky kterým si pravidla bezpečného chování děti zopakují. Například v závěru příběhu „Jak Jaromírovi ubližovali špatní kamarádi a jak ho Oldřich zachránil,“ poučení spravedlivého Přemysla zahrnuje:

„Nikdy, děti, nezavírejte oči nad tím, když se někomu děje příkoří, nebo někdo někomu ubližuje. Pokud si s tím samy nedokážete poradit, řekněte to někomu dospělému nebo policistovi a ti už budou vědět jak na to a určitě vám pomohou.“ V závěrečných otázkách pak čtenář nalezne třeba otázku *„Co byste měly, děti, udělat, kdybyste viděly, jak někdo ubližuje někomu slabšímu?“* K učení se hrou jsme současně pro děti připravili řadu tiskovin – pexes, omalovánky, kdy si děti opět mohou připomenout jak se správně v kritické situaci chovat.

Jablunkovská střední škola otevřela špičkovou učebnu virtuální reality

V Jablunkově funguje nová učebna virtuální reality za bezmála 5 milionů korun. Jedná se o špičkově vybavenou učebnu, která studentům umožní přiblížit výuková témata co nejrealističtěji a s maximálním důrazem na srozumitelnost.

Tato High-Tech technologie pomáhá studentům daleko efektivněji poznat jednotlivá témata a zorientovat se v dané problematice. Umožní zobrazit vnitřní části motorů, různých strojů, technologií nebo například lidského těla. Pomáhá také simulovat různé výrobní nebo technologické procesy a postupy ve vybraných oborech a firmách.

Obálka do ledničky ..., ... neboli IN.F.Obálka JE TADY!

Moravskoslezský kraj spustil projekt nazvaný IN.F.Obálka, která slouží jako forma ochrany seniorů. IN.F.Obálku si můžete vyzvednout u odborů sociálních věcí obecních úřadů v místě vašeho bydliště nebo na pobočkách Senior pointů už nyní. IN.F.Obálky jsou vyrobeny v celkovém objemu 61.000 kusů pro celý kraj.

- IN.F.Obálka (= Informace jako Forma ochrany) je plastová obálka, která obsahuje informační leták s pokyny k vyplnění, formulář k vyplnění, propisku, magnetu nebo samolepku (s nápisem: Zde je IN.F.Obálka, s telefonními čísly na složky záchranného systému).
- IN.F.Obálka slouží k předání údajů o vašem zdravotním stavu, užívaných lécích, kontaktech na příbuzné či blízké, v případě, že se ve Vaší domácnosti ocitnete v nebezpečí či ohrožení života, složkám záchranného systému, které jsou o této aktivitě informovány.
- IN.F.Obálka může přispět k efektivnímu zajištění pomoci v situaci tísně, ohrožení zdraví nebo života. Vyplníte formulář s požadovanými údaji a vložíte jej zpět do plastové obálky, kterou umístíte do lednice, nejlépe do vnitřní přihrádky dveří. Samolepkou nebo magnetkou označíte dveře lednice nebo dveře z vnitřní strany bytu a tím způsobem budou informovány zasahující záchranné složky.

Upozorňujeme vás, že Moravskoslezský kraj ani Ministerstvo práce a sociálních věcí, jako iniciátoři této preventivně bezpečnostní akce, nepověřily žádné osoby ani organizace kontrolou IN.F.Obálek!

Tento projekt je spolufinancován ze státního rozpočtu České Republiky a z rozpočtu Moravskoslezského kraje.

Zajímavosti

Uplyne deset let od sesuvu na Gírové

V květnu tomu bude deset let od chvíle, kdy se v ranních hodinách po vydatných deštích z hory Gírové utrhl tři sta metrů široký svah o délce 3 km, a výška odtrhu se pohybovala od 30 do 40 m. Masa zeminy se tehdy sunula několik dnů a dotkla se zhruba 20 hektarů lesa. Jedno ze stavení se stalo z bezpečnostních důvodů neobyvatelné. Zcela zmizela i lesní cesta mezi chatami Studeničný a Gírová.

Jak se po letech změnil biotop rozsáhlého sesuvu, zkoumali nyní odborníci. Dohromady objevili v lokalitě pět invazivních a 30 chráněných, významných a vzácnějších druhů. „Jejich ochrana zatím není možná. Území je nestabilní a může na něm docházet k menším pohybům půdy,“ vylíčil Tomáš Krajča z Agentury ochrany přírody a krajiny. Kilometr dlouhý sesuv leží na jižním svahu Gírové. „Na jeho ploše se vytvořily rozmanité biotopy. U pramenišť vznikly velké tůně a mokřady, jinde se kolem torz stromů poměrně rychle obnovuje les. Pozorovali jsme mladé buky lesní, smrky, jasan, jedle, javory, borovice, různé druhy vrb, osiky a vzácnější plavuň vidlačku. Málokde v regionu se vyskytuje tak rozmanité složení dřevin,“ uvedl Krajča. S významným šířením invazivní fauny nepočítá. Například křídlatka se uchytila v suché části horního svahu, protože má ráda světlo. Předpokládáme, že ji časem potlačí rostoucí les,“ poznamenal Krajčo. Většina pozemků, na které se svah sesunul, spravují Lesy ČR. Od letošního ledna patří mezi lesy zvláštního určení, tedy prostor k zachování biologické různorodosti. Neprovádíme se v nich žádná opatření.

Přes deset let byl klid, nyní se vlci vrátili

V oblasti kolem hory Gírové a Mostů u Jablunkova se pohybují vlci, stihli už potřhat spoustu ovcí. Šelmy zde zaútočily po více než deseti letech.

Zabíjely poblíž chaty Studeničné, chaty Gírová, u lyžařského areálu v Mostech u Jablunkova a taky u Bukovce. „Zdivočelí psi napadají kořist jiným způsobem, pokoušou ji, podrápou. Vlk je zkušený predátor, jde rovnou po krku, prokousne ovci tepnu a pak jí vyžere vnitřnosti. Vůbec si nevzpomínám na to, že bychom někdy řešili útoky vlků. Během deseti let určitě ne. Naposledy to byl medvěd, který poranil ovce na Nýdecku,“ říká Aleš Cwik z jablunkovského odboru životního prostředí.

Podle ochránců přírody vlk téměř vždy primárně překonává ohradu podlezením, podhrabáním. Jediné nezabezpečené místo v oplocení, které šelmám umožní vniknout do stáda, může celé úsilí lehce zhatit.

„Není třeba, aby elektrické ohradníky či pevné ploty byly vysoké. Tradičně v evropských zemích a v závislosti na terénu postačují elektrické ohradníky vysoké 90 až 120 centimetrů. Důležité je dbát na spodní elektrický drát. Neměl by být výše než patnáct až dvacet centimetrů nad zemí a pastvina pod ním by se měla pravidelně podsekávat, aby nedocházelo ke ztrátám napětí,“ vysvětluje Tomáš Krajča z Agentury ochrany přírody a krajiny.

„Jedná se o velmi inteligentního živočicha, který nelituje pečlivě obejít celou ohradu a nalézt nejslabší místo. Viděl jsem jedno z těch oplocení, kde došlo k útoku. Mělo nedostatky,“ líčí Krajča. Odborník na vlky doporučuje zaměřit se na to, aby vlk při pokusu o kontakt s ohradníkem dostal dostatečně výstražnou elektrickou ránu a aby pastevečtí psi zůstávali se stádem v ohradě a fungovali pro zastrašení vlků.

Vlka musí setkání s ohradníkem bolet, aby tuto informaci předal dál. Střílení vlků v tomto směru nehraje roli. Zastřelený vlk už se o špatné zkušenosti s nikým nepodělí, a když smečka přijde o rodičovský pár, pro mladé vlky je jednodušší lovit špatně zabezpečená hospodářská zvířata. A myslivci by neměli používat masité újedě, které veterinární zákon zakazuje. Používají do nich totiž zbytky hospodářských zvířat a vlci si pak na ně navykají.

„Ačkoliv stoprocentní ochranu v přírodě garantovat nelze, správně nainstalovaný elektrický plot ji zajistí v osmdesáti procentech a v kombinaci s pasteveckým psem až v pětadevadesáti procentech. V současné době pracujeme na stanovení doporučení k optimálnímu zabezpečení stád, kde budou veškeré možnosti popsány,“ doplní Krajčo. Chovatelé mohou dostat od státu odškodnění v řádech několika tisíců korun za kus. Za bahnice a neplemenné berany 6 tisíc korun nebo 200 korun za kilogram, ale například za dojenou ovci s mléčnou produkcí až téměř 20 tisíc korun.

Lidé se vlků bát nemusejí

Na strachu z vlků se podle Krajča podepsala hlavně pohádka o Červené karkulce. „Vlk na nás nezaútočí. Neudělá to ani tehdy, když mu budou pytláci krást mláďata nebo je raněný. Má v povaze zafixované, že je lepší tisíckrát zdrhnout, než být jednou mrtvý. Před 1. světovou válkou se několik útoků na člověka odehrálo, ale tehdy za to mohla rozšířená vzteklna. Jenže to by útočila i nakažená veverka. Poslední smrtelný útok zdravého a volně žijícího vlka byl v Evropě zaregistrován v roce 1974. Například za posledních dvacet let, co se v saské Lužici opět objevili vlci, nevidujeme jediný napadení člověka. Zdravý respekt před touto šelmou je na místě, avšak pro obavy z pobytu v přírodě není důvod,“ říká muž. „Vlci mají pro nás velký význam. Srnčí, jelení zvěř a divočáci se díky nim

více hýbou, nezdržují se jen na jednom místě a netloustnou. Tím pádem jsou zdravější. Logicky to všechno napomáhá obnově lesa. Zvěř se přemísťuje a sežere na každém kousku lesa něco, čímž obnoví porosty, zpevní břehy a zamezí erozi," zdůrazňuje Krajča. „Vlk také loví slabé a nemocné kusy, což je pro populaci zvěře obrovským přínosem. Požíráním mršin brání rozvoji nemocí.“

Gajdoši ještě hrají. Ale část roubenek ztratila podle etnografky duši *(výňatek z rozhovoru)*

Od horské vesnice k vesnici chodily etnografky Muzea Těšínska, aby zmapovaly historii i současnost těšínského dudáctví, tedy gajdošství, a stav roubených chalup ve slezské části Frýdecko-Místecka. Nyní se budou snažit, aby byl zdejší hudební fenomén zapsán na krajský seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury. „Potěšilo mě, že ve hře na gajdy stále pokračuje několik mladých lidí a že starých roubených chalup je také ještě dost,“ řekla etnografka Eva Hovorková.

V čem bylo gajdošství ve Slezsku odlišné od hry na dudy v jiných částech země?

Nebylo u nás tak populární jako třeba na Plzeňsku, kde je hodně rozšířené dodnes. Skoro v každém souboru a vesnici mají dudáka, a tedy spoustu mladých pokračovatelů. Také se u nás používá jiný typ gajd neboli dud i hraní na ně. Například měch, zhotovený z vypravené kozí kůže, je otočený chlupy dovnitř (české, moravské a valašské dudy jej mají chlupy ven) a gajdoš jej drží a stlačuje levou rukou. Vzduch se do něj vhání sacím ústrojím zvaným duchoček. Huk, dlouhá zadní píšťala, není lomený a je přehozený přes levé rameno dozadu. Zpěvní přednes využíval prsního tónu a přirozeného hlasu. Třeba těšínský gajdoš Pavel Zogata tvořil tón v krku, nepomáhal si rezonancí, a musel proto křičet.

Co tuto odlišnost způsobilo?

Oděvní, hudební, zvykoslovné, rodinné i hospodářské tradice Těšínského Slezska vycházející z dané hospodářské, sociální, kulturní a společenské situace v příhraniční oblasti na přelomu 19. a 20. století. Kořeny dudáctví sahají do 19. století, kdy v Jaworzynce a později na Hrčavě žily dva známé gajdošské rody. Tehdy gajdoši ve větším počtu hráli na polské části Beskyd a na Kysucích. V 19. století se dudáctvím živili. Hrávali na svatbách, křtech, rodinných slavnostech, prostě na objednávku, proto se pohybovali v široké oblasti.

Kdo byl vyhlášeným gajdošem?

Právě Pavel Zogata. Hrál už od 10 let, protože jako malý přišel o oba rodiče. Naučil se dudy i vyrábět. Každý je obdivoval. Hlavně jejich mistrovské lité či vybíjené ozdoby na píšťalách. Zogata pocházel z polské Jaworzynky. Nějaký čas žil v Jeseníku nad Odrou, potom si postavil chalupu u samé hranice na Hrčavě. Zemřel v roce 1985. Tradice výroby gajd a svérázné hry na tento ojedinělý nástroj na Hrčavě však byla známa již dříve. Předchůdci byli členové rodu Malyjurků, starší příbuzní rodiny Pavla Zogaty.

Má Zogata následníky?

V gajdošství pokračoval jeho syn Vladislav, dlouholetý člen folklorního souboru Javorový, který zemřel před dvěma lety. Založil v Třinci v roce 1987 školu výuky na gajdy a nyní žezlo převzal Pavlův vnuk Jiří. Učí asi pět žáků, takže gajdošství nezanikne. Zaznamenaly jsme i gajdoše, kteří hrají v místních kapelách nebo folklorních souborech. Třeba v Českém Těšíně, v Jablunkově, v Mostech u Jablunkova i na Ostravici. Je jich osm a jsou mezi nimi dvě ženy. (Zdroj: www.idnes.cz)

Zpravodaj obce Hrčava / Vydává obec Hrčava, 739 98 Hrčava č.p. 53, IČ: 00296732
Evidenční číslo MK ČR E 21169 / Vychází jako čtvrtletník v nákladu 100ks
Datum vydání 24.2.2020 / Neprošlo jazykovou úpravou / číslo 1/2020
Příspěvky do zpravodaje můžete zasílat v elektronické podobě na m.ridka@obechrcava.cz,
v papírové formě osobně na OÚ / Uzávěrka příštího vydání je 31.12.2020